

درگذشت موفق عباسی

درگذشت موفق عباسی در سال 278 هجری قمری ...

درگذشت موفق عباسی در سال 278 هجری قمری

معتمد عباسی در رجب سال 256 قمری پس از برکناری مهتدی عباسی به خلافت رسید.

پس از قدرت گرفتن وی، برادرش محمد بن متوکل، معروف به الموفق بالله که مردی زیرک و کاردان بود، در کنارش به قدرت رسید.

او، از سوی معتمد ولایت مکه را بر عهده داشت. اما هنگامی که درگیری سپاهیان معتمد با نیروهای صاحبزنج در جنوب عراق شدت پیدا کرد و معتمد در برابر زنگیان نتوانست، کاری از پیش برد و روز به روز بر قدرت صاحبزنج افزایش پیدا می‌کرد، در این هنگام موفق عباسی از مکه به یاری برادرش شتافت.

معتمد عباسی برای تقویت برادرش موفق بالله، حکومت مکه، مدینه، کوفه، یمن، بغداد، واسط، سواد، کوره‌های دجله، بصره و اهواز را به وی سپرد. هم چنین در سال 258 قمری ولایت مصر، قنسرين و عواصم را به موفق واگذار کرد، تا با گردآوری سپاهی عظیم به نبرد صاحبزنج پردازد.

معتمد عباسی با این گونه کارها، بیشتر مناطق تحت حکومت را به برادرش سپرد. بدین جهت موفق بالله، به فرد توانمند خلافت تبدیل گردید. تمام امور کشوری و لشکری خلافت، با تدبیر و خواست وی تنظیم می‌یافت.

معتمد عباسی در سال 261 قمری، پسر خردسال خود به نام جعفر را به ولایت‌عهده برگزید و او را "المفوض بالله" لقب داد و حکومت مناطقی چون افریقا، مصر، شام، جزیره، موصل و ارمنستان را به او سپرد و موسی بن بغاه را با او همراه کرد. هم چنین برادر خود، موفق بالله را پس از جعفر به ولایت‌عهده برگزید و وی را به "الناصر بالله و الموفق لله" ملقب ساخت و حکومت شرق عالم اسلام، مناطق ایران، عراق، عربستان و یمن را به او سپرد.

معتمد، وصیت کرد که پس از مرگ او، اگر جعفر به حد بلوغ رسیده باشد، مقام خلافت را برعهده گیرد، ولی اگر به چنین سنینی نرسد، عمویش موفق بالله، خلافت را بر عهده گیرد و ولایت‌عهده خویش را به جعفر واگذار کند.

هر چه زمان می‌گذشت، بر قدرت و شوکت موفق بالله افزوده می‌شد و گرایش مردم به وی زیادتر می‌گردید. معتمد عباسی از فزونی قدرت برادرش در امر خلافت، رشک می‌برد و در نهان احساس خطر و ناراحتی می‌کرد. تا این که در سال 269، خویشن‌داری‌اش از دست داد و برای کوتاه کردن دست موفق بالله، از احمد بن طولون، حاکم مصر و شام یاری خواست و جهت پیوستن به او راهی مصر گردید. ولی با تدبیر فرماندهان و طرفداران موفق بالله، به آرزوی خویش دست نیافت و با سرافکنده‌گی به دارالخلافه در سامرا برگشت.

در کنار موفق بالله، فرزندش ابوالعباس، که بعدها به "المعتضد" ملقب گردید، نیز به قدرت رسید و فرماندهی بسیاری از جنگ‌ها را بر عهده گرفت و پیروزی‌های چندی به دست آورد.

سرانجام موفق بالله عباسی، پیش از مرگ برادرش معتمد عباسی، در 49 سالگی، در ماه صفر سال 278 قمری به علت بیماری نقرس، زمین‌گیر شد و توان سوارشدن بر مرکب را از دست داد.

وی بنا به روایت ابن‌خلدون، هشت روز مانده به پایان صفر سال 278، وفات یافت و در رصافه به خاک سپرده شد.

پس از مرگ او، سرداران و سپاهیان‌ش گردآمده و با پسرش ابوالعباس به ولایت‌عهدی بیعت کردند و وی را ملقب به "المعتضد" نمودند.

ولی بنا به روایت ابن‌عساکر، در تاریخ وفات موفق‌بالله، دو قول نقل شده است: بنا بر قول اول، وی در هشتم صفر و بنا بر قول دوم، هشت روز مانده به پایان ماه صفر سال 278، بدرورد حیات گفت.

موفق بالله، گرچه به عنوان خلیفه عباسی شناخته نشده است، ولیکن در مدت بیست و سه سال از خلافت برادرش معتمدعباسی، حدود 22 سال قدرتمندترین شخص حکومت بود.